GENERALINĖS ADVOKATĖS ELEANOR SHARPSTON IŠVADA, pateikta 2010 m. rugsėjo 14 d.[1]

1. Teisingumo Teismas yra priėmęs keletą sprendimų dėl to, ar nacionalinės teisės norma, kurioje įtvirtintas reikalavimas užsienio ieškovams teismo procese pateikti bylinėjimosi išlaidų atlyginimo užtikrinimą (*cautio judicatum solvi*), atitinka Sutartį. Ši byla yra neįprasta, nes ji susijusi su trečiosios šalies piliečio padėtimi ir joje keliamas klausimas, ar šiomis aplinkybėmis *cautio judicatum solvi* trukdo laisvam prekių judėjimui.

Teisinis pagrindas

EB sutartis[2]

2. EB 12 straipsnio pirmoje pastraipoje numatyta: „Šios Sutarties taikymo srityje, nepažeidžiant joje esančių specialių nuostatų, draudžiama bet kokia diskriminacija dėl pilietybės.“

1 — Originalo kalba: anglų.

2 — Kadangi pagrindinė byla buvo pradėta prieš įsigaliojant Lisabonos sutarčiai, remiuosi tuo metu galiojusiomis Sutarties nuostatomis. EB 12 straipsnio nuostatos dabar įtvirtintos SESV 18 straipsnyje, EB 28, 29 ir 30 straipsnių nuostatos – atitinkamai SESV 34, 35 ir 36 straipsniuose, o EB 299 straipsnio nuostatos – ES 52 straipsnyje ir SESV 355 straipsnyje. Taip pat reikėtų turėti omenyje, kad prieš 1999 m. įsigaliojant Amsterdamo sutarčiai EB 28, 29 ir 30 straipsnių nuostatos buvo įtvirtintos (su tam tikrais pakeitimais) EB sutarties 30, 34 bei 36 straipsniuose ir ankstesnėje cituojamoje teismų praktikoje jomis remiamasi nurodant šiuos straipsnių numerius. Nuorodos į Bendriją ankstesnėje teismų praktikoje ir teisės aktuose, aišku, turi būti aiškinamos kaip nuorodos į Europos Sąjungą šiuo metu.

3. EB 28 straipsnyje numatyta: „Valstybių narių tarpusavio prekyboje uždraudžiami kiekybiniai importo apribojimai ir visos lygiaverčio poveikio priemonės.“

4. EB 29 straipsnyje numatyta: „Valstybių narių tarpusavio prekyboje uždraudžiami kiekybiniai eksporto apribojimai ir visos lygiaverčio poveikio priemonės.“

5. EB 30 straipsnyje numatyta: „28 ir 29 straipsnių nuostatos nekliudo taikyti prekių importo, eksporto ar tranzito draudimų arba apribojimų, jei jie yra pateisinami visuomenės dorovės, viešosios tvarkos arba visuomenės saugumo, žmonių, gyvūnų ar augalų sveikatos bei gyvybės apsaugos, nacionalinių meno, istorijos ar archeologijos vertybių apsaugos bei pramoninės ir komercinės nuosavybės apsaugos sumetimais. Tačiau tokie draudimai arba apribojimai neturi tapti savavališka diskriminacijos priemone ar užslėptu valstybių narių tarpusavio prekybos apribojimu.“

6. EB 299 straipsnyje Monakas nėra nurodytas tarp teritorijų, kurioms taikoma Sutartis. Be to, kitaip nei (pavyzdžiui) San Marino Respublikos [3] atveju, su Monaku nėra pasirašyta jokios specialios tarptautinės sutarties, reglamentuojančios jo prekybos santykius su Europos Sąjunga.

Bendrijos muitinės kodeksas

7. Reglamento Nr. 2913/92 [4] 3 straipsnio 2 dalies b punkte numatyta: „Toliau išvardytos teritorijos, esančios už valstybių narių teritorijos ribų, atsižvelgiant į joms taikomas konvencijas ir sutartis, laikomos Bendrijos muitų teritorijos dalimis: <...> b) Prancūzija[:] Monako Kunigaikštystės teritorija, apibrėžta 1963 m. gegužės 18 d. Paryžiuje pasirašytoje Muitinės konvencijoje.“

3 — Žr. 1991 m. gruodžio 16 d. Europos ekonominės bendrijos ir San Marino Respublikos susitarimą dėl bendradarbiavimo ir muitų sąjungos (OL L 84, 2002, p. 43).

4 — 1992 m. spalio 12 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 2913/92, nustatantis Bendrijos muitinės kodeksą (OL L 302, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 2 sk., 4 t., p. 307), dabar pakeistas 2008 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 450/2008, nustatančio Bendrijos muitinės kodeksą (Modernizuotas muitinės kodeksas) (OL L 145, p. 1), 3 straipsnio 2 dalimi. Monakas yra Europos bendrijos muitų teritorijos dalis bent jau nuo 1968 m., kai 1968 m. rugsėjo 27 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 1496/68 dėl Europos bendrijos muitų teritorijos apibrėžimo (OL L 238, p. 1) 2 straipsnyje buvo nustatyta, kad tam tikros teritorijos (įskaitant Monaką), nepatenkančios į Bendrijos teritoriją, bet įrašytos į šio reglamento priede pateiktą sąrašą, turi būti laikomos Europos bendrijos muitų teritorijos dalimi.

Susijusi nacionalinė teisė

8. Pagal *Gerechtelijk Wetboek* (Belgijos teisių kodekso) 851 straipsnį užsienio ieškovas arba įstojusi į bylą šalis privalo, jeigu to reikalauja Belgijos atsakovas, sumokėti užstatą galimų bylinėjimosi išlaidų ir nuostolių atlyginimui užtikrinti, išskyrus atvejus, kai valstybės yra pasirašiusios dvišalę sutartį, pagal kurią jų piliečiai (juridiniai asmenys) atleidžiami nuo tokios prievolės.

Faktai, procesas ir prejudicinis klausimas

9. Ieškovė pagrindinėje byloje *Francesco Guarnieri & Cie* (toliau – *Guarnieri*) yra pagal Monako teisę įsteigta komanditinė ūkinė bendrija, kurios buveinė yra Monake. Atsakovės *Vandevelde Eddy VOF* (toliau – *Vandevelde*) buveinė yra Belgijoje.

10. Trečioji šalis *Fourcroy NV* iš *Vandevelde* užsisakė 21 000 stiklinių ir 100 000 arbatinių žvakučių su priedais reklaminei kampanijai, susijusiai su likerio „Mandarine Napoléon" butelių pardavimu. *Vandevelde* šias arbatines žvakutes ir stiklines užsakė iš *Guarnieri*.

11. Gavusi prekes, *Vandevelde* atsisakė atsiskaityti su *Guarnieri*, teigdama, kad prekės pristatytos per vėlai, kad 3 000 prekių pakuotės buvo pažeistos, 65 % stiklinių – sudužusios, pristatytos nesugadintos prekės buvo labai nešvarios, o reklaminiai lipdukai, kurie turėjo būti priklijuoti prie stiklinių, buvo priklijuoti ne toje pusėje.

12. Todėl *Guarnieri* pateikė ieškinį *Rechtbank van Koopmandel te Brussel* (Briuselio komercinis teismas), reikalaudama pagal neapmokėtas sąskaitas už pristatytas prekes kartu su delspinigiais sumokėti 51 034,98 USD ir 16 345,27 EUR. *Vandevelde* pateikė priešieškinį, reikalaudama atlyginti nuostolius, sumokant 31 530,38 EUR ir procesines palūkanas už prekes, taip pat atlyginti dėl negauto pelno patirtus nuostolius, sumokant 60 000 EUR ir procesines palūkanas.

13. Tuomet *Vandevelde*, remdamasi Belgijos teisių kodekso 851 straipsniu, pateikė prašymą įpareigoti *Guarnieri* sumokėti 2 500 EUR užstatą bylinėjimosi išlaidų atlyginimui užtikrinti.

14. *Guarnieri* teigia, kad įpareigojimas pateikti galimų bylinėjimosi išlaidų atlyginimo

užtikrinimą prieštarautų nediskriminavimo principui ir EB 28, 29 bei 30 straipsniams. Kaip tvirtina *Guarnieri*, nors ji yra Monako įmonė, ji gali naudotis Sutarties nuostatomis dėl laisvo prekių judėjimo.

Vertinimas

Pirminės pastabos

15. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad Sutarties nuostatos, susijusios su laisvu prekių judėjimu, yra tiesiogiai taikomos, ir pateikia Teisingumo Teismui tokį prejudicinį klausimą:

„Ar EB 28, 29 ir 30 straipsniai nedraudžia, kad ieškovė, t. y. Monako įmonė, Belgijoje pareiškusi ieškinį apmokėti sąskaitas faktūras už patiektas *Twister* stiklines ir arbatines žvakutes su priedais, atsakovės Belgijos įmonės prašymu būtų įpareigota sumokėti užstatą galimų bylinėjimosi išlaidų ir nuostolių atlyginimui užtikrinti?“

16. Rašytines pastabas pateikė Belgijos vyriausybė ir Komisija. Nebuvo prašoma rengti teismo posėdį, todėl jis nebuvo surengtas.

Prekių kilmė

17. Nėra ginčijamasi dėl to, kad *Guarnieri* yra Monako, t. y. trečiosios šalies, įmonė. Tačiau nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą arba nacionalinio teismo byloje nėra jokios informacijos apie pristatytų prekių kilmę. Prekių kilmė turi esminę reikšmę vertinant pagrindinį nacionalinio teismo nagrinėjamo ginčo klausimą.

18. Galimi įvairūs su kilme susiję scenarijai. Prekės galėtų būti pagamintos Monake arba (galbūt labiau tikėtina) importuotos į Monaką iš trečiosios šalies, pavyzdžiui, Taivano, o vėliau iš Monako išsiųstos į Belgiją. Arba šios prekės galėtų būti įvežtos į Belgiją iš kitos valstybės narės: pavyzdžiui, jos gali būti pagamintos Nyderlanduose arba importuotos į Nyderlandus iš trečiosios šalies, o vėliau iš

ten išvežtos į Belgiją [5]. Galų gale, prekės galėtų būti pagamintos pačioje Belgijoje arba tiesiogiai importuotos į Belgiją iš trečiosios šalies.

19. Prekių kilmė yra fakto klausimas, kurį turi spręsti nacionalinis teismas. Tačiau prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo iškelto klausimo teisinė analizė skirsis atsižvelgiant į tai, koks bus atsakymas į šį esminį klausimą.

Tačiau generalinis advokatas N. Fennelly išdėstė savo nuomonę šiuo klausimu išvadoje, pateiktoje byloje *Estée Lauder* [6]. Kiek tai susiję su ta byla, produktas (kosmetikos priemonė) buvo pagamintas Monake ir platinamas visoje Europoje. Teisingumo Teismas sprendė, ar remiantis tuo metu galiojusiais EB 30 ir 36 straipsniais ir (arba) Kosmetikos direktyvos [7] 6 straipsnio 3 dalimi nebuvo galima taikyti nacionalinės teisės aktų, reglamentuojančių nesąžiningą konkurenciją, kurie leido uždrausti importuoti bei platinti teisėtai ES valstybėje narėje pagamintą arba platinimą kosmetikos produktą, atsižvelgiant į tai, kad dėl jo pavadinimo vartotojai galėtų klaidingai manyti, jog jis turi ilgalaikį poveikį.

Monako kilmės prekės

20. Jeigu prekių kilmės šalis yra Monakas (jis nėra teritorija, kuriai Sutartis taikoma pagal EB 299 straipsnį), pirmiausia reikia išspręsti klausimą, ar EB 28 ir 30 straipsniai taikomi pagrindinėje byloje nagrinėjamiems faktams.

21. Teisingumo Teismas nėra priėmęs sprendimo dėl to, ar Monako kilmės prekėms taikomos Sutarties nuostatos dėl laisvo judėjimo.

22. Generalinis advokatas N. Fennelly pripažino, kad Monakas iš tiesų yra trečioji šalis, tačiau laikėsi nuomonės, jog „<...> kadangi prekyboje tarp Monako ir Europos bendrijos negali būti taikomi jokie muitai arba jiems lygiaverčio poveikio mokėjimai, iš pirmo žvilgsnio atrodo, kad darytina išvada, jog Monako kilmės prekėms, kurios tiesiogiai eksportuojamos į valstybę narę, turėtų būti taikomas toks pat režimas kaip ir Europos bendrijos kilmės prekėms“ [8]. Išanalizavęs klausimą, ar

5 — 1976 m. gruodžio 15 d. Sprendimo *Donckerwolcke* (41/76, Rink. p. 1921) 14–18 punktuose numatyta, kad Europos bendrijoje „laisvoje apyvartoje“ esantys produktai yra produktai, kurie iš trečiųjų šalių buvo tinkamai importuoti į bet kurią iš valstybių narių laikantis Sutarties nuostatų. Tokie produktai galutinai ir visiškai prilyginami produktams, kurių kilmės šalys yra valstybės narės. Taigi, EB 30 straipsnis vienodai taikomas Europos bendrijos kilmės produktams ir produktams, išleistiems į laisvą apyvartą bet kurioje valstybėje narėje, nepaisant tikrosios produktų kilmės.

6 — Išvados byloje *Estée Lauder* (2000 m. sausio 13 d. sprendimas, C-220/98, Rink. p. I-117) 12–14 punktai.

7 — 1976 m. liepos 27 d. Tarybos direktyva 76/768/EEB dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su kosmetikos gaminiais, suderinimo (OL L 262, p. 169; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 3 t., p. 285).

8 — 6 išnašoje minėtos išvados byloje *Estée Lauder* 12 punktas.

tokio požiūrio negali būti laikomasi dėl išsamios sistemos, reglamentuojančios Monako ir Europos bendrijos prekybos santykius, nebuvimo, generalinis advokatas N. Fennelly padarė tokią išvadą: „mano nuomone, jau vien tai, kad Monakas yra Europos bendrijos muitų teritorijos dalis, pateisina požiūrį, jog Monako kilmės prekėms turi būti taikomos laisvą judėjimą reglamentuojančios teisės normos“ [9].

Belgijos kilmės prekės

23. Teisingumo Teismas bylą *Estée Lauder* išsprendė remdamasis kitais pagrindais, todėl sprendime šio klausimo neanalizavo. Tačiau pagarbiai pritariu generalinio advokato N. Fennelly požiūriui ir sutinku su jo nuomone, kad Monako kilmės prekėms kartu su į Monaką iš trečiųjų šalių importuotomis ir jame į laisvą apyvartą išleistomis prekėmis [10] turėtų būti taikomos Sutarties nuostatos dėl laisvo judėjimo.

25. Priešingai nei dviem anksčiau aptartais galimais atvejais, jeigu prekių kilmės šalis yra Belgija (arba jos yra tiesiogiai importuotos į Belgiją iš trečiosios šalies ir pirmą kartą Europos Sąjungoje išleistos į laisvą apyvartą Belgijoje), Sutarties nuostatos dėl laisvo prekių judėjimo, mano nuomone, nėra aktualios.

Kitos valstybės narės kilmės prekės

24. Jeigu nacionalinis teismas nustatytų, kad šių prekių kilmės šalis yra kita valstybė narė, savaime suprantama, būtų taikomi EB 28–30 straipsniai. Iš trečiosios šalies į kitą valstybę narę importuotoms ir į laisvą apyvartą joje išleistoms prekėms taip pat būtų taikomos šios nuostatos.

26. Tiesa, kad Teisingumo Teismas sprendimuose *Pistre* [11] ir *Guimont* [12] konstatavo, jog prašymai priimti prejudicinį sprendimą bylose, kuriose produktai ir tose bylose dalyvaujančios šalys yra iš tos pačios valstybės narės, yra priimtini; toliau jis sprendė tuometinio EB sutarties 30 straipsnio aiškinimo klausimą. Tačiau abi šios bylos buvo susijusios su nacionalinėmis priemonėmis, kurios bent jau potencialiai galėjo turėti akivaizdų poveikį laisvam prekių judėjimui.

9 — 6 išnašoje minėtos išvados byloje *Estée Lauder* 14 punktas.

10 — Tai logiškai išplaukia iš 5 išnašoje minėto Sprendimo *Donckerwolcke*: remiantis juo, tokios prekės būtų buvusios tinkamai importuotos į Europos bendrijos muitų teritoriją ir būtų galutinai bei visiškai prilygintos Monako kilmės prekėms.

11 — 1997 m. gegužės 7 d. sprendimas (C-321/94–C-324/94, Rink. p. I-2343).

12 — 2000 m. gruodžio 5 d. sprendimas (C-448/98, Rink. p. I-10663).

27. Kiek tai susiję su byla *Pistre*, Prancūzijos teisės aktai draudė virtos mėsos produktų etiketėse be kompetentingų administracinių institucijų leidimo pateikti nuorodą „kalnas“ arba „Monts des Lacaune“ (toks leidimas naudoti nuorodas buvo numatytas kalnuotoms vietovėms). Ši byla buvo pradėta prieš Prancūzijos piliečius, kuriems buvo uždrausta Prancūzijoje patiems gaminti virtus mėsos produktus ir jais prekiauti. Teisingumo Teismas konstatavo, kad tuometinio EB sutarties 30 straipsnio „negalima netaikyti vien dėl to, kad visos nacionalinio teismo nagrinėjamos konkrečios bylos aplinkybės yra susijusios tik su viena valstybe nare. Tokiu atveju nacionalinės priemonės taikymas taip pat gali paveikti laisvą prekių judėjimą tarp valstybių narių, ypač kai tam tikra priemonė palengvina prekybą vietos kilmės prekėmis taip, kad importuotos prekės atsiduria nepalankioje padėtyje“ [13]. Toliau Teisingumo Teismas pabrėžė, kad ginčijama nacionaline priemone buvo tiesiogiai diskriminuojami importuoti produktai (nes tokia nuoroda iš esmės galėjo būti taikoma tik prekėms, pagamintoms Prancūzijoje), ir konstatavo, kad tokia situacija negali būti pateisinama [14].

28. Sprendime *Guimont* nacionalinės teisės normomis, susijusiomis su prekių ženklinimu, buvo numatytos sankcijos už vietoje pagaminto sūrio žymėjimą kaip *Emmenthal* (ementalis), nes nors kitais atžvilgiais jis atitiko šiomis teisės normomis nustatytą specifikaciją [15], buvo bežievis. Ginčijama nacionalinės teisės norma vienodai buvo taikoma tiek importuotiems, tiek vietos produktams. Teisingumo Teismas pripažino prašymą priimti prejudicinį sprendimą priimtinu, nes „atsakymas galėtų būti naudingas [nacionaliniam teismui], jei jo šalies nacionalinėje teisėje būtų įtvirtintas reikalavimas tokioje byloje kaip ši nacionaliniam gamintojui leisti naudotis tokiomis pat teisėmis, kokias tokioje situacijoje, remdamasis Bendrijos teise, įgytų kitos valstybės narės gamintojas“ [16]. Tačiau tuo metu Teisingumo Teismas pasielgė atsargiai, į prejudicinį klausimą atsakydamas tik tiek, kiek jis susijęs su ginčijamos teisės normos poveikiu importuojamiems produktams, ir konstatuodamas, kad šiuo požiūriu nacionalinės teisės aktus ribojo tuometinis 30 straipsnis [17].

29. Šioje byloje, priešingai, Teisingumo Teismas sprendžia dėl teisės normos (*cautio judicatum solvi*), kuri yra valstybės narės civilinio proceso teisės dalis. Ginčijama priemonė nėra tiesiogiai susijusi su prekyba prekėmis [18]. Jos diskriminacinis poveikis susijęs su ieškovės registracijos šalimi, o ne su prekių kilme.

13 — 11 išnašoje minėto Sprendimo *Pistre* 44 ir 45 punktai.

14 — 11 išnašoje minėto Sprendimo *Pistre* 49–54 punktai.

15 — Teisės aktuose ementalio sūris buvo apibūdinamas taip: „kietasis sūris, gaminamas brandinant, slegiant ir sūdant paviršiuje arba sūrime; spalva nuo dramblio kaulo iki šviesiai geltonos, su skylėmis, kurių dydis – nuo vyšnios iki graikinio riešuto; kieta, sausa žievė nuo auksinės geltonos iki šviesiai rudos spalvos“.

16 — 12 išnašoje minėto Sprendimo *Guimont* 23 punktas.

17 — 12 išnašoje minėto Sprendimo *Guimont* 25–35 punktai.

18 — Ši analizė plėtojama toliau, nagrinėjant, ar ginčijama teisės norma yra kiekybiniam apribojimui lygiavertį poveikį turinti priemonė; žr. 43 ir paskesnius punktus.

Ji vienodai taikoma tiek importuotoms, tiek vietos prekėms. Nesant aiškumo dėl tikrosios prekių kilmės, akivaizdu, kad Teisingumo Teismas privalo pateikti nacionaliniam teismui atsakymą; tačiau taip pat akivaizdu, kad Sutarties nuostatos dėl laisvo prekių judėjimo netaikytinos, jeigu prekės, dėl kurių vyksta ginčas nacionaliniame teisme, yra Belgijos kilmės.

30. Likusioje šios išvados dalyje remsiuosi prielaida, kad prekės, kurios yra pagrindinės bylos objektas, teisėtai pateko į ES rinką, tačiau prieš priimdamas galutinį sprendimą byloje nacionalinis teismas privalo nustatyti jų kilmę.

EB 29 straipsnio taikymas

31. Antrasis klausimas, kurį pradžioje reikia išnagrinėti, yra, ar EB 29 straipsnis (kuriame draudžiami kiekybiniai eksporto apribojimai) susijęs su šia byla. Tiek Komisija, tiek Belgijos vyriausybė teigia, kad Teisingumo Teismas turėtų apsiriboti EB 28 ir 30 straipsnių analize.

32. Iš esmės, jeigu prekės, dėl kurių kilo ginčas, yra laisvoje apyvartoje vienoje valstybėje narėje ir vėliau kirto (arba yra numatyta, kad kirs) kitos valstybės narės sieną, nematau priežasties, kodėl, atsižvelgiant į sutarties, dėl kurios kilo teisminis ginčas, sąlygas, neturėtų būti taikomas EB 29 straipsnis. Galų gale, juk eksportas iš valstybės narės A į valstybę narę B tėra kita importo į valstybę narę B iš valstybės narės A pusė.

33. Vis dėlto akivaizdu, kad pagal šios bylos aplinkybes nacionalinis teismas nagrinėja ginčą, susijusį su prekėmis, kurios yra toje pačioje valstybėje narėje (Belgijoje) kaip ir bylą nagrinėjantis teismas. Jeigu jos kirto kurią nors sieną, toks judėjimas buvo importas į Belgiją, o ne eksportas iš Belgijos. Tolesnė mano analizė bus grindžiama prielaida, kad tik EB 28 ir 30 straipsniai yra svarbūs nacionaliniame teisme nagrinėjamos bylos baigčiai.

Bylos esmė

34. Nusistovėjusi Teisingumo Teismo praktika patvirtina, kad nacionalinės teisės aktai, kuriuose įtvirtintas *cautio judicatum solvi* reikalavimas, patenka į Sutarties taikymo sritį [19]. Tačiau iki šiol Teisingumo Teismo praktika

19 — 1993 m. liepos 1 d. Sprendimas *Hubbard* (C-20/92, Rink. p. I-3777) (paslaugų teikimas), 1996 m. rugsėjo 26 d. Sprendimas *Data Delecta ir Forsberg* (C-43/95, Rink. p. I-4661) (prekių tiekimas), 1997 m. kovo 20 d. Sprendimas *Hayes* (C-323/95, Rink. p. I-1711) (prekių tiekimas) ir 1997 m. spalio 2 d. Sprendimas *Saldanha ir MTS* (C-122/96, Rink. p. I-5325) (bendrovių teisė – akcininkų interesų apsauga).

buvo susijusi su ieškovais pagrindinėje byloje, kurie yra valstybių narių piliečiai (juridiniai asmenys), o ne su ieškovais, kurie yra trečiųjų šalių piliečiai (juridiniai asmenys).

35. Taigi, pavyzdžiui, byla *Data Delecta* buvo susijusi su Anglijoje įregistruota bendrove, kurios buvo reikalaujama pateikti bylinėjimosi išlaidų atlyginimo užtikrinimą užmokesčio už pristatytas prekes išieškojimo byloje, kurioje ji buvo pateikusi ieškinį Švedijos bendrovei Švedijoje. Teisingumo Teismas konstatavo: „[EB 12 straipsnyje], kuriuo draudžiama „bet kokia diskriminacija dėl pilietybės“, įtvirtintas reikalavimas, kad valstybėse narėse būtų užtikrintas visiškas asmenų, atsidūrusių Bendrijos teisės reglamentuojamoje situacijoje, ir konkrečios valstybės narės piliečių (juridinių asmenų) lygiateisiškumas.“ Todėl buvo konstatuota, kad Švedijos teisės norma, pagal kurią buvo galima reikalauti, kad užsienio piliečiai (juridiniai asmenys) pateiktų bylinėjimosi išlaidų atlyginimo užtikrinimą, tiesiogiai įtvirtina diskriminaciją dėl pilietybės [20].

36. Mano manymu, iš *Data Delecta* ir panašių bylų aiškėja dvi aplinkybės. Pirma, *cautio judicatum solvi* nesuderinamas su EB 12 straipsniu, jeigu jis skirtingai taikoma nacionaliniuose teismuose besibylinėjantiems asmenims „Bendrijos teisės reglamentuojamoje situacijoje“ atsižvelgiant į jų pilietybę (registravimo valstybę), t. y. jeigu jis taikomas asmenų, kurie nėra tos valstybės piliečiai (juridiniai asmenys), nenaudai. Antra, tokia taisyklė pažeidžia ieškovo teisę naudotis pagrindinėmis Sutarties garantuojamomis laisvėmis, nes galimybė (esant reikalui) pareikšti reikalavimą jurisdikciją turinčiame teisme vykstančiame procese yra esminė naudojimosi šiomis teisėmis pasekmė [21].

37. Atkreipiu dėmesį, kad nacionalinis teismas nėra aiškiai iškėlęs EB 12 straipsnio aiškinimo klausimo. Tačiau, mano nuomone, jis yra svarbus šios bylos baigčiai.

38. Ar tam, kad būtų galima remtis Teisingumo Teismo praktika, susijusia su *cautio judicatum solvi*, užtenka, jog *prekių*, kurios yra pagrindinės bylos objektas, atžvilgiu būtų taikomos Sutarties nuostatos dėl laisvo judėjimo? Ar *ieškovas* tokioje byloje dar privalo

20 — 19 išnašoje minėto Sprendimo *Data Delecta* 16 punktas.

21 — Šiuo klausimu žr. generalinio advokato A.M. La Pergola išvados byloje *Hayes*, minėtos 19 išnašoje, 7–9 punktus.

būti Europos Sąjungos pilietis arba Europos Sąjungos teritorijoje įsteigta bendrovė?

39. Neseniai Teisingumo Teismas Sprendime *Vatsouras* konstatavo, jog tam, kad būtų taikomas EB 12 straipsnis, turi būti įvykdytos dvi sąlygos: „Ši nuostata [EB 12 straipsnis] taikoma situacijoms, patenkančioms į Bendrijos teisės taikymo sritį, kai vienos valstybės narės pilietis diskriminuojamas, palyginti su kitos valstybės narės piliečiu, vien dėl jo pilietybės, ir netaikoma galimo nevienodo požiūrio į valstybių narių ir trečiųjų valstybių piliečius atveju.“ [22]

40. Mano nuomone, Teisingumo Teismo praktikoje įtvirtinta formuluotė dėl *cautio judicatum solvi*, kurioje kalbama apie asmenis „Bendrijos teisės reglamentuojamoje situacijoje“, turėtų būti aiškinama atsižvelgiant į Teisingumo Teismo sprendimą *Vatsouras*. Todėl ieškovė pagrindinėje byloje turėtų atitikti du reikalavimus: pirma, nagrinėjama situacija turi patekti į ES teisės taikymo sritį; antra, ieškovė turi būti diskriminuojama valstybės narės pilietė (juridinis asmuo).

41. Kadangi *Guarnieri* yra Monako bendrovė, darytina išvada, kad ji negali remtis EB 12 straipsniu.

42. Iš esmės to turėtų pakakti bylai išspręsti. Tačiau jeigu Teisingumo Teismas laikytųsi požiūrio, kad ieškovės registravimo valstybė nėra svarbi EB 12 straipsnio taikymui, ir (arba) norėtų toliau spręsti šį klausimą atsižvelgdamas į EB 28–30 straipsnius, trumpai išanalizuosiu, kaip galėtų būti taikomos nuostatos dėl laisvo prekių judėjimo.

43. Ar *cautio judicatum solvi* EB 28 straipsnio prasme yra priemonė, turinti lygiavertį poveikį kiekybiniam apribojimui?

22 — 2009 m. birželio 4 d. Sprendimo *Vatsouras ir Koupatantze* (C-22/08 ir C-23/08, Rink. p. I-4585) 51 ir 52 punktai.

44. Nuo to laiko, kai buvo priimtas Teisingumo Teismo sprendimas *Dassonville*, nusistovėjo teismų praktika, pagal kurią „bet kokie valstybių narių komercinės teisės aktai, galintys tiesiogiai ar netiesiogiai, iš tikrųjų ar potencialiai apriboti Bendrijos vidaus prekybą, laikytini kiekybiniam apribojimui lygiaverčio poveikio priemone“ [23].

45. Belgijos teismų kodekso 851 straipsnyje atsižvelgiant į pilietybę (registravimo valstybę) skiriami Belgijos ir kitų šalių piliečiai (juridiniai asmenys). Jame įtvirtintas reikalavimas ne Belgijos piliečiams (juridiniams asmenims) pateikti bylinėjimosi išlaidų atlyginimo užtikrinimą, jeigu jų pilietybės (registracijos) valstybė ir Belgija nėra sudariusios atitinkamos sutarties. Tačiau, mano nuomone, tai nėra lygiaverčio poveikio priemonė EB 28 straipsnio prasme.

46. *Cautio judicatum solvi* nėra prekybos teisės norma. Ji susijusi su proceso šalies pilietybe (registracijos valstybe), o ne su prekių kilme ir nėra skirta prekybai reglamentuoti. Ji taip pat nėra sąlyga, tiesiogiai susieta su prekių tiekimu taip, kaip pakuotės arba žymėjimo taisyklės, kurios galėtų būti naudojamos sudaryti diskriminacines sąlygas importui iš užsienio ir taip trukdyti laisvam judėjimui. Ji greičiau yra civilinio proceso teisės norma. Jos taikymas priklauso nuo dviejų aplinkybių. Pirma, ginčas turi kilti po to, kai sudaroma sutartis (šioje byloje – dėl prekių tiekimo), dėl kurios pateikiamas ieškinys Belgijos teismuose. Antra, tokioje byloje atsakovas turi būti Belgijos pilietis (juridinis asmuo), kuris nusprendžia pasinaudoti Belgijos teismų kodekso 851 straipsnio nuostatomis.

47. Mano nuomone, dėl to Belgijos teismų kodekso 851 straipsnio taikymas yra pernelyg neapibrėžtas ir netiesioginis, kad galėtų tapti kliūtimi laisvam prekių judėjimui EB 28 straipsnio prasme [24].

23 — 1974 m. liepos 11 d. sprendimo (8/74, Rink. p. 837) 5 punktas. Bylų, kuriose Teisingumo Teismas yra konstatavęs, kad administraciniai formalumai yra lygiaverčio poveikio priemonės EB 28 straipsnio prasme, pavyzdžiai: 1987 m. birželio 17 d. Sprendimo *Komisija prieš Italiją* (154/85, Rink. p. 2717) 8–12 punktai (dėl reikalavimų, taikomų lygiagrečiam transporto priemonių importui) ir 2007 m. kovo 15 d. Sprendimo *Komisija prieš Suomiją* (C-54/05, Rink. p. I-2473) 38 ir 39 punktai (dėl tranzito leidimų sistemos, taikomos tik importuotoms transporto priemonėms).

24 — Tuo pačiu klausimu žr. 1990 m. kovo 7 d. Sprendimo *Krantz* (C-69/88, Rink. p. I-583) 11 ir 12 punktus, 1991 m. sausio 24 d. Sprendimo *Alshom Atlantique* (C-339/89, Rink. p. I-107) 14 ir 15 punktus, 1993 m. spalio 13 d. Sprendimo *CMC Motorradcenter* (C-93/92, Rink. p. I-5009) 10–13 punktus ir 1999 m. birželio 22 d. Sprendimo *ED* (C-412/97, Rink. p. I-3845) 11 ir 12 punktus.

48. Jeigu Teisingumo Teismas nesutiks su tokia nuomone ir laikysis požiūrio, kad *cautio judicatum solvi* yra lygiaverčio poveikio priemonė EB 28 straipsnio prasme, būtinai reikės išanalizuoti, ar tai pateisinama kuriais nors visuomenės intereso sumetimais, nurodytais EB 30 straipsnyje. Kadangi ginčijamoje nacionalinės teisės normoje nėra įtvirtinta importuotų produktų, palyginti su vietos produktais, diskriminacija, susijusi su *prekėmis*, kurios yra ginčo objektas, ją taip pat būtų galima pateisinti remiantis vienu iš privalomų reikalavimų, įtvirtintų Teisingumo Teismo praktikoje [25] (jeigu Teisingumo Teismas laikytųsi nuomonės, kad ieškovas, kuris yra trečiosios šalies pilietis (juridinis asmuo), taip pat gali remtis EB 12 straipsniu [26], ginčijama teisės norma, kurioje aiškiai įtvirtinta diskriminacija dėl pilietybės (registracijos šalies), galėtų būti pateisinama remiantis vien EB 30 straipsniu, o ne su privalomais reikalavimais susijusia teismų praktika).

49. Belgija teigia, kad Teismų kodekso 851 straipsnio tikslas užtikrinti teisinį saugumą – garantuoti tinkamą Belgijos teismų sprendimų vykdymą. Šia nuostata siekiama užtikrinti, kad užsienio šalių piliečiai (juridiniai asmenys), kuriems netaikoma tarpusavio sutartis, nevengtų atlyginti nuostolių ir mokėti palūkanų, jeigu taip nurodytų Belgijos teismai. Taigi, siekiama, kad užsienio šalių piliečiai (juridiniai asmenys) atsidurtų panašioje padėtyje kaip ir Belgijos piliečiai (juridiniai asmenys), kuriems, be abejonės, visiškai taikoma su jų nacionalinių teismų sprendimų vykdymu susijusi jurisdikcija.

50. Nors esu pasirengusi pripažinti, kad nacionalinės procesinės teisės nuostata, reglamentuojanti bylinėjimosi išlaidų atlyginimo užtikrinimo pateikimą, iš esmės gali būti laikoma nustatyta siekiant visuomenės interesų, nesvarbu, ar remiantis EB 30 straipsnyje įtvirtinta viešosios tvarkos išimtimi, ar kaip „privalomas reikalavimas“, numatytas Sprendime *Casis de Dijon*, nei sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, nei Belgijos pateiktose rašytinėse pastabose nėra pakankamai informacijos, kad Teisingumo Teismas galėtų atlikti platesnę analizę. Todėl manau, kad tai, ar *cautio judicatum solvi* gali būti pateisinamas, yra klausimas, kurį turi išspręsti nacionalinis teismas. Nagrinėdamas šį klausimą, nacionalinis teismas turėtų įvertinti, ar ši teisės norma yra mažiausiai ribojanti priemonė pageidaujamam tikslui pasiekti ir ar ji yra proporcinga [27].

25 — 1979 m. vasario 20 d. Sprendimo *Casis de Dijon* (120/78, Rink. p. 649) 8 punktas.

26 — Žr. 42 punktą.

27 — Žr., pavyzdžiui, 23 išnašoje minėto Sprendimo *Komisija prieš Suomiją* 38 punktą.

Išvada

51. Atsižvelgdama į išdėstytus argumentus manau, kad Teisingumo Teismas į *Rechtbank van Koophandel te Brussel* pateiktą prejudicinį klausimą turėtų atsakyti taip:

„EB 28 straipsnis nedraudžia, kad ieškovė, t. y. Monako įmonė, kuri Belgijoje pareiškė ieškinį sumokėti už pristatytas prekes, atsakovės Belgijos įmonės prašymu būtų įpareigota sumokėti užstatą bylinėjimosi išlaidų ir nuostolių, kurie gali būti iš jos priteisti, atlyginimui užtikrinti."